

san tan ni filan - nimòrò 138
 uti kalo - san 1983
bp:24 - bamakò (mali)
 télèfòn: 22-21-04 CCP: 0155
 dòròmè 5

kibarudilaw kuntigi: amadu ganyi kantè

kibaru

a bò bò kalo o kalo, faso ka kibarudiò ka yamaruya kònò

sanjiko gèlèya ni baloko gèlèya

Kabini Mali démèbagaw ka san 1982 nyögónkunbèn min kèra Bamakò, Mali baaraw bolodai n'u musakaw kan, san duuru nataw kònò, fèn fila minnu fóra k'u gèlèya olu kèra sanjiko ani baloko ye.

**foyi tè kè k'a
nyè ji kò**

A jirala ko dèmè ka nyèsin baaraw ma, minnu bò bange ni sòró nafamaw ye n'olu fana bò kè sababu ye ka gèlèya masiba bón pewu.

Sènèkèlaw, baganmaralaw ani monnikèlaw bolo, gèlèya sababu fòlò ye sanjiko gèlèya ye, min bòna ni jakongo ye jama-na kònò.

Ja barika bonyè kòsón an'a waati janya kòsón, dèmè minnu bò nyèsin habiliw ani bajalanw ani kolonw ma, olu de ye dèmè nafamaw ye.

O siratigè la, a bò se ka fò ko malidenw jigi dalen bò kè jiko nogoya si-raw de kan, k'a d'a kan, foyi tè kè k'a nyè ji kò

Fèn dama minnu kèra ani minnu bòna kè jiko nogoya si-raw kan, olu cava n'u barika bò mògò hakili sigi sanni Ala ka sanjiko nogoya.

**Mòti
"KABAARU"
nafaw**

Kunnafonisèbèn kura dilanna aw ye fulakan na, ka "KIBARU" ni "FASO KUMAKAN" dafa. Fulakan kunnafonisèbèn in fògò ko "KABAARU". "KABAARU" ye balikukalan jiidilan ni fulakan yiriwalilan ye.

N'aw b'a fè ka nyèsorò balikukalanko la fulakan na, aw y'aw jija "KABAARU" kana dèse aw bolo kònò.

N'aw b'a fè ka dò fara aw ka dònniyaw kan, aw jigi ka fa aw ka baara ni hadamadenya sira kan ni laadilikani nafamaw ye fèerè wèrè t'o la "KABAARU" kalanni kò.

O tuma kabini bi, aw ye wuli "KABAARU" baku-ruba sanniko la, faso kunnafonisèbèr min bò bò Mali kunnafon jènsènso-ba ka yamaruya kònò.

kibaru kanubagaw

nafolo nyinina

nin kera cè dò ye, ale bora ko a hè taas nafolo nyini. a taatò, o y'a sòrò, sanu garamu kelen b'a fè, a ye sanu garamu kelen kè a kun, ka taa.

a taara se dugu dò la, a y'a sòrò, cè dò salen bè yen, su in hè bolo la, a tèse ka don : o y'a sòrò, dò ta sanu garamu kelen bè su in na.

nafolo nyinina kabakoyara, a ko : - "mògò si ma sòrò k'a julu in sara wa ?"

u bée ko : - "ayi."

a ye sanu garamu kelen bò k'a di jurutigi ma, u sòròla ka su in don.

nafolo nyinina tèmèna, ka taa a ka nafolo nyini yòrò la.

◦

◦◦

jaa, ala ka teli n'a ka cibaa ye. a taatò nafolo nyini yòrò la, ala ye su in bò, ka ni segin a ma.

u mògò fila taara bén, u ye nyögón nyininka u tògò la. o ko ale tògò ye "Démèbaga" ye. Démèbaga ko :

- "e yèrè tògò bè di ?"

a ko a tògò ye "Nafolonyinina" ye.

u mògò fila taara nyögón fè nafolo nyini na. u selen dugu dò ma, u ye nafolo nyini yen.

nafolo nana sòrò tuma min na, u jatigikè ye muso dò kofò u ye. nka, mògò o mògò mana muso in maminè, n'i taara baro la, i bë sa.

Démèbaga ko :

- "an ka taa a nyini. nka, an b'a nyini e ye."

u taara a nyini a somögòw fè. somögòw dinyèna, k'a di u ma.

u taalen baro la sa, u tora baro la, sunögò nana u bée minè, fo Démèbaga dòròn.

sa nana bò muso kònò, a b'a fè ka cè cin. o y'a sòrò, muru bë Démèbaga bolo, a ye sa kun tigè.

dugu jèra, u ye cè ye, u bée kabakoyara. u ye muso di cè in ma. ala nana den nògòya muso in fè.

u ye sira nyini jatigiw fè; u tora ka na, u nana se u kunkurun min na nin ye, o sa tun bëna e cin. nka, ne y'a kun tigè. o kunkolo filè nin ye. ne tè mògò ye : i y'a sòrò, su min bë dugu in na, o ye ne ye."

- "an k'o tila."

u ye den minè, ko u b'o tila ; o kònògan ye muso minè. a sonorola k'a bë sugunè kè, sa tò bora.

Démèbaga ko :

- "an ka den to yen. ni e ma se ka dinyè den kò, ne dinyèna. i nyè bë sa kunkurun min na nin ye, o sa tun bëna e cin. nka, ne y'a kun tigè. o kunkolo filè nin ye. ne tè mògò ye : i y'a sòrò, su min bë dugu in na, o ye ne ye."

a danna o ma, ka tunun Nafolonyinina la.

◦

◦◦

aw k'a don ko nafolo nyini kan n'a dun kan tè kelen ye.

Burama Male ni Sedu Male Karagana

kungowulu ni bakòròn

kungowulu ni bakòròn tun ye taamanyögòn ye. kabini lawale, bakòròn ye lagalagatò de ye, karamögòya tun bë kungowulu bolo nègènni na.

don dò la, minnögò ye u diyagoya ka jigin kòlòn kònò. u fila y'u min, k'u kònò fa. u falen kò, kungowulu y'i kanto bakòròn ma :

- "ayiwa, anw kòni minna, a tò ye bòli de ye. anw bëna o fèerè nyini. i b'i senw kòròta, an'i binyèw, i bë u sèmè kogo la. nin cogo in na, ne bë bò fòlò, ka tila k'i sama."

bakòròn y'i kanto a tònyögòn ma :

- "i bë ne minè bonbonsi fè."

kungowulu ko a ma :

- "iyee, n teri, i ka hakili ka di.

ni ne tun don, n tè nin yòrò in ye."

nin cogo la, kungowulu bora kòlòn kònò, ka bakòròn to. a bòlen, a ko bakòròn ma :

- "n bòra, a tò ye e de ye. n t'i dèmè, i k'i jija ka bò. ci wèrè bë ne na, n tè se ka tilé ban yan. wa, n taara."

◦

◦◦

ayiwa, nin kòròfò in tè fèn wèrè ye, a b'a jira anw na k'a fò, n'i bë ko o ko kè, i k'i janto o ko laban cogo la.

Antime Sagara
Npesoba

kuma yòrò

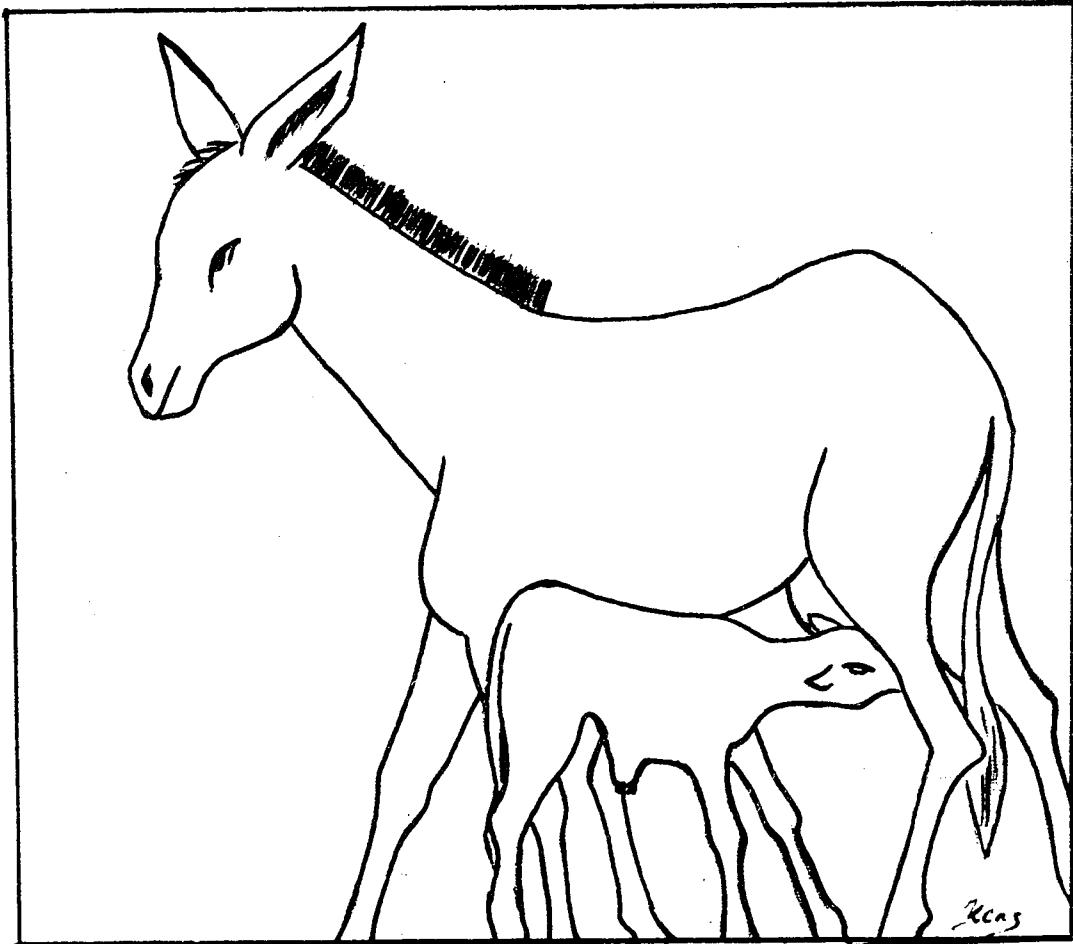
sòsòli

sòsòliba dò kèra an fè, ko an bëna o da kibaru kanubagaw tuò kan : cè dò kèra, fali kelen ani misiba kelen tun bë a fè, misi nin jiginna, o misiden kèra ntura ye. fali fana jiginna, fali jiginnén, o faliden sara. misiba fana sara..

cè nin ye misiden nin bila faliba sin na. misiden ye faliba sin min, fo ka misiden kè nturaba ye.

don dò la, cè nin ye a siginyò-gònw wele, ko a b'a fè k'a ka ntura faga, k'a da tònò na, mògò dòw ko u kana ye sogo ko nin na ; sabu la, misi nin balola fali nònò la, misi nin ni fali bée ka kan. yala, fali dunbalì bë se ka misi nin dñu wa ?

Kèfa Konate
Somabugu

an ka yèlè dòònin

nin kèra Jarakè dò ye, a tògò ko "Cèba".

a taara a buranna la, k'a sòrò, burankè bë ka misi faga, k'o woro mara. Jarakè y'o ye, a ko a burankè ma ko a bë soli ka taa. jaa, Cèba b'a fè k'a burankè ka woro sonyè.

sògòma joona, a taara woro ta, ka taa. burankè y'a ka woro nyini, ka dësè.

Jarakè jamannen, a y'i jò, ko a bë sugunè kë. nka, so ye misi woro bilenman ye, o siranna k'i kunfa, ka buranna sègèrè. so bolitò ni dònsokè dò bënnna, Jarakè ko dònsokè ma : - "mugu ci n ka so la, mugu ci n ka so la."

a tèmèna ; so taara i jò burankè ka du kònò. Jarakè nalen, o ye woro foni, u ko :

- "i to, e ka taa. mògò kelen tè woro fila sòrò, nin ye i niyòrò ye."

Cèba taara a fò a fa ye. fa nana deli la. buranw sònna ; u ko :

- "nka, a kana a dò wèrè kè."

◦◦◦

o don, tileròfana tun ye fari ye. u ko Jarakè k'o kònò. a ma sòn, ko ale bë taa.

o waati, buranmuso taara kòlòn na. Jarakè dònnna gaso kònò, ka son-

kalan ta, ka fari yòrò nyuman tigè, k'o bila a ka jufa kònò, ko a bë filanan tigè, buranmuso nana. ale ko :

- "ayiwa, n taara".... ka sonkalan da a kan na. a jamannen, o ye a wele :

- "è, n burankè, nin ye i ka sinsibere kòrò ye wa ?"

a ye sonkalan fili, a ko u ma :

- "kabini aw ma wolo, ne ni n ka bere bë yaçla."

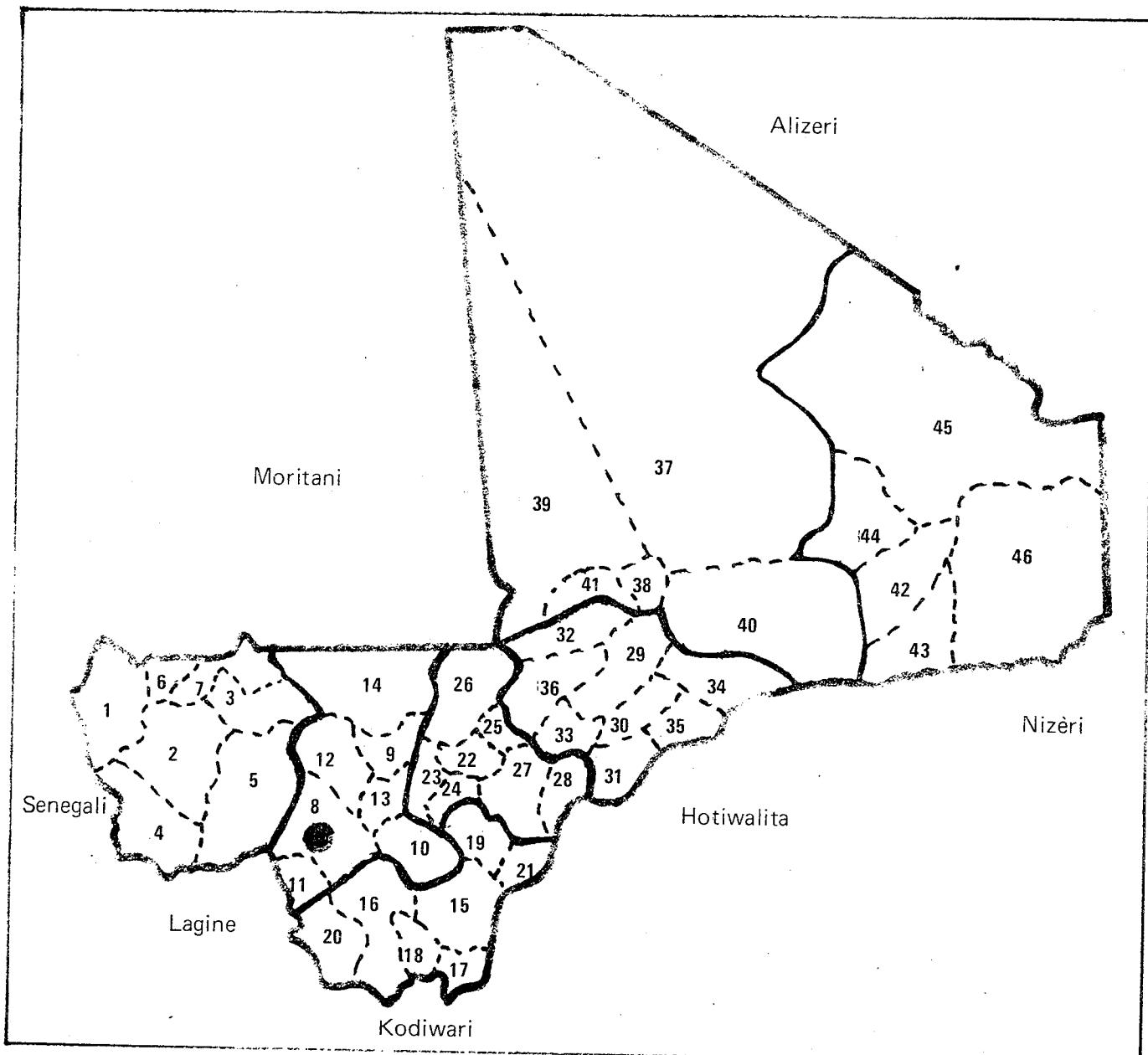
furu sara.

mògò fila in na, jumèn ye furu in sabaga ye ?

Sidi Mukutari Tarawele
Gaana

nb'a fè ka

Mali sèrèkili

a föra kibaru nimòrò 136 kònò ko Mali tilalen bè ere-zòn wolonwula ni nyögòn cè, ani Bamakò dugu. erezòn kelen kelen fana tilalen bè sèrèkili ni sèrèkili de cè. o sèrèkili bée lajèlen ye sèrèkili 46 ye Mali kònò.

sèrèkili 46 ninnu bée bonya tè kelen ye. min ka bon ka tèmè tò bée kan, o ye Tumutu sèrèkili ye, o kènè bée taa bèn kilomètèrèkènè 347438 de ma.

mògò ka ca sèrèkili min kònò ka tèmè tò bée kan, o ye Segu sèrèkili ye : san 1976 jateminè kèra tuma min na,

mògò 341288 de tun bè yen. mògò man ca sèrèkili min kònò, o ye Kidali sèrèkili ye : san 1976 la, mògò 25454 de tun bè yen.

◦◦◦

a föra ko Bamakò dugu ye yòrò kérénkérènné de ye, min bée mara a dan na. o dugu tilalen bée komini wðorò de cè, sèrèkili tè yen.

nyèrè dòn

binaani ni wòorò

Mali sérèkiliw filè nin ye :

Kayierezòn

1. Kayi
2. Bafulabè
3. Jema
4. Kènyèba
5. Kita
6. Yelimane
7. Nyoro

Kulukòròerezòn

8. Kati
9. Bananba
10. Joyila
11. Kangaba
12. Kolokani

13. Kulukòrò
14. Nara

Sikasoerezòn

15. Sikaso
16. Buguni
17. Kajolo
18. Kòlònjèba
19. Kucala
20. Yanfolila
21. Yoroso

Seguererezòn

22. Segu

23. Baraweli
24. Bila
25. Masina
26. Nyono
27. San
28. Tominyan

29. Mooti
30. Banjagara
31. Bankasi
32. Yuwaru
33. Jènè
34. Duwènza
35. Koro
36. Tenenku

- Tumutuerezòn
37. Tumutu
38. Dire
39. Gundamu
40. Guruma-Rarusi
41. Nyafunke

- Gawoerezòn
42. Gavo
43. Ansango
44. Burèmu
45. Kidali
46. Menaka

sérèkili nyèmògòya : kumandan n'a dankanw

gofèrènaman bè mògò suégandi forobabaarakèlaw cè la, k'a kè sérèkili kuntigi ye, n'an b'a wele ko "kumandan".

kumandan ka baara nyèsinne bè a ka sérèkili yiriwali ma sòrò sira fè ni hadamadenya sira fè. a ka baara bè kè gofèrènèri ka nyèmògòya hukumu de kònò.

dòw bè kumandan dankanw wele "kumandan ncininw". olu ye mògò fila ye :

- kumandan ncinin fòlò bè kumandan dèmè a ka baara bée la.
- kumandan ncinin filanan ye sérèkili arondisimanba kumandan ye.

politikitònba jèkulu : sèkisòn

sérèkili kelen kelen bée kònò, politikitònba ka jèkulu dò sigilen bè yen, n'o bè wele ko "sèkisòn". o jèkulu ni kumandan ka kan ka sòrò yòrò kelen.

sèkisòn nyèmògòya bè biro kelen de bolo. sèkisòn lajèba de b'o biro sigi, walasa a k'a ka baara kè san saba kònò. biro in b'a ka tònsigi kè sinyè kelen kalo o kalo. kumandan ka kan ka ye o biro ka tònsigi la ; nka, a ta ye hakili jira ni jaabili ye. gofèrènèri bè se ka taa

nin biro kelen kelen bée ka tònsigi yòrò la a kaerezòn fan bée kònò.

sèkisòn ka laada lajèba bè kè sinyè kelen kalo wòorò kònò, n'o bè bén sinyè fila ma san kònò. nka, biro bè se ka lajèba baralen nyini, k'a kè, n'o y'a sòrò, fèn kèra min b'o lajèba baralen in wajibiya.

pariti sèkisòn bè Bamakò komini kelen kelen fana na.

n b a f è k a n y è r è d ò n

Mali sérèkiliw

nyètaa baaraw konyènabò jèkulu fila

jèkulu fila minnu sigilen hèerezòn kunda, o nyègòn jèkulu fila bësigi sérèkili osérèkili la, k'u nyèsin sérèkili ka nyètaa baaraw ma :

yiriwali komite

yiriwali komite ye jèkulu ye, min mègòw bëye ye forobabaarakèla ye, i n'a fò, arondisiman kumandanw, ani sèriwusida kuntigiw minnu ka baara nyèsinnen bësérèkili yiriwali ma. o jèkulu kuntigi ye kumandan ye.

yiriwali komite in ye baaranyèdònnaw ka nyègònfaamuya jèkulu ye : sòn ni sòn, u bë nyègòn dalajè, ka baara kétaw pereperelatigè, k'u kèli boloda, ani k'u kòlòsi, baara kète ninnu bëse ka nyègòn sinsi ani ka nyègòn dafa cogo min. baara kèlenw fana bëlajè, n'a y'a sòrò, u nyèna, walima u ma nyè.

sérèkili kònsèyi

erezòn ka kònsèyi bëcogo min na, sérèkili fana ta bëten : forobabaarakèla si t'a la.

kònsèyi mègò fanba ye mègò sugandilenw ye, minnu bëbò sérèkili kòndò arondisiman ni komini ka kònsèyi la, mègò dòw bëfara u kan, ka bò jèkulu sigilenw na sérèkili kòndò, i n'a fò, lakòlidèn somègòw ka tòn, sòròdasi kòròw ka tòn, an'a nyègònna. nka, sariya y'a jira ko jèkulu ka mègò ninnu tèse ka caya ka tèmè mègò sugandilenw hakè tilancè kan.

kònsèyi ka tònsigi fòlò sen fè, kònsèyi mègòw bëmègò dò sugandi u cè la, k'a kè u nyèmègò ye. o cogo kelen na, dò fana bëkè kònsèyi nyèmègò dankan ye.

o kòfè, u bëwote kèka mègò dòw sòrò, minnu bëkèerezòn kònsèyi mègòw ye. o mègòw bëta arondisiman walima komini mègò sugandilenw de cèla sérèkili kònsèyi kòndò.

kònsèyi ka tònsigi bëkè kumandan nyèna, ani politikitònba sèkisòn mègò kelen nyèna, min ka baara nyèsinnen bënyètaa baara ma. nka, o mègò fila jòyòrò dan ye ka kunnafoi di kònsèyi mègòw ma, ka ko nyènabòli yèrè to kònsèyi mègòw de bolo.

kònsèyi ka tònsigi bëkè kumandan ncinin fòlò nyèna. ale jòyòrò ye ka kònsèyi mègòw ka fòlenw sèbèn. o sèbèn bëtaa dì gofèrènèri ma, min bëyamaruya dì, kuma fòlen ninnu ka waleya.

kònsèyi ye jèkulu ye, min ye jama ka baarakèminèn ye. a sigi kun jònjòn ye ka jama hakilina n'a haminanko jira yiriwali komite ka baara kétaw la :

- jama kùntilenna ye min ye jamana jòli baaraw lq, a seko ye min ye a la (o kèra baara ye, o kèra minèn ye, o kèra wari ye), kònsèyi de b'o pereperelatigè.
- kònsèyi de bëyiriwali komite ka baara kèlenw kòlòsi, ani k'u sègèsegè, n'a y'a sòrò, min fòra, o de kèra.

o
o o

o la, yiriwali komite mana baara minnu dantigè; kumandan b'olu lase kònsèyi ma.

kònsèyi fana mana baara minnu kèli nyini, kumandan b'olu fana latèmè yiriwali komite ma, yaasa baaranyèdònnaw k'a lajè, fèrè minnu ka kan ka tigè baara nyininen ninnu kèli kama.

o tuma, yiriwali komite ni kònsèyi taalan ye nyègòn ye ; u fila bën yòrò ye kumandan ye. yiriwali komite ni kònsèyi bë, i n'a fò, kumandan tulo fila :

- yiriwali komite ye tulo ye, baaranyèdònnaw ka hakilinaw bëdon min fè, jamana jòli baaraw la.
- kònsèyi ye tulo ye, jama hakilina bëdon min fè, baaraw kèli la.

(a tò bëbò kibaru nataw kòndò)

ofisi dèmèbagaw ka tònsigi

marisi kalo tile 24, san 1983 la, nydgonye dò kéra Bamakò Mali dèmèbagaw n'an ka nyémögò dòw ni nydgòn cè jamana malo sènè ciyakèda kan, min bë Segu mara la, n'a bë wele ko "ofisi".

tònsigi in nyémögòya tun bë Umaru Kulubali bolo, n'o ye an ka minisiri ye, min ka baara nyèsinnen bë an ka jamana labèn cogo n'a sòrò yiriwali ma.

Umaru Kulubali fòlò ye kuma ta, k'a jira ko yèrèlabò balo ko la, o ye an ka jamana kunko gèlènba de ye bi. ofisi dun jòyòrò ka bon kosèbè o baara la. a ko tinyè don, gèlèya bë ciyakèda in na sisani, min ye baarakè minèn ko ni nafolo ko ye. nka, ni dèmè lasera a ma, a bë se k'a jòyòrò fa balo ko la, an ka jamana atri farafinna tilebinyanfan jamana tòw kònò.

minisiri Umaru Kulubali y'a jira xko ciyakèda in lawulili tè se ka kè musakaba kò, min se tè òan ka jamana ye, an filè yòrò min na. o de kama, Mali ye wele bila-dinyè dèmè kè jèkulù bëe ma, u k'u bolo don an bolo, k'an ka gèlèya ninnu lajè ji nyémajòlén na. minnu ye an ka wele jaabi, a ye foli ni tanuni lase u ma pariti ni gofèrènaman tògò la.

mògò filanan min ye kuma ta, o ye an ka sènèkè konyèw minisiri ye, n'o ye Nfanyanama Kònè ye.

a ka jèmukan kònò, a da sera ciyakèda in taama sira bëe ma, min bë se ka ofisi ka baara yiriwa, k'an jigi fa, ka caman bò an ka balo ko hamí la.

ganiya minnu tara an dèmèbagaw fè o siratigè la kabini tuma jan, a y'o bëe fèsèfèsè. o ganiya fanba bë malo ni mankala sènè yiriwali kan ofisi la.

minisiri Nfanyanama Kònè y'a ji-

ra ko malo ni mankala sòrò dògøyali sirilen don fèn caman na, i n'a fò, masinw kòròli n'u tinyèli, ani badingèw gerenni.

ofisi sènèkèlaw ka gèlèyaw kofòra, i n'a fò, baarakè minèntanya. a fòra ko kòlòn ni ofisi cè konyèw ka kan ka lajè. minisiri ko dò ka kan ka fara kòlòn w ka tòndò kan, walasa u bë baara min kè malo sènè in na, u k'a dòn k'a fò ko nafa bë o baara la.

a ko gèlèyaba bë ofisi ciyakèda yèrè la, k'a d'a kan, warì tè sòrò ka ofisi ka konyè bëe nyènabò.

o tèmènen kò, minisiri Nfanyanama Kònè ye mògòw ladònniya ko fèerè caman kofòra ofisi sabatili sira kan. o fèerèw bëna se ka waleya waati saba de kònò :

waati fòlò baara ye ofisi baara cogo kòrò labènni ye, min bëna se ka ofisi ka sukaro bòta caya, fo k'a se tòni 19000 ma, ka malo ta kè tòni 120000 ye. o waati fòlò b'a daminè san 1983, fo san 1986.

waati filanan ye ofisi lakurayali ye sòrò yiriwali kama. o waati kuntaala bë se san duuru ma.

waati sabanan ye dò farali ye ofisi dugukolo sènètaw kan.

dinyè

X Dinyè ye fu de yc
Dinyè tè fu yèrè bë
Fèn bëe b'a den bamu ka nyè
Dinyè b'a feosi ka bë a der kòrò
Sisan dinyè kéra nyigintò fèn ye
Kèbaw jara, falabaw jara
Jiribaw binna.
Sinji jara, bonya dògøyarà
hadamadenya yoboyabarà
Balimaya timyèra
Dubaw jènsènna.
Dinyè kéra worofufu ye
A kéra finikelon ye
A kéra yòmikun ye
A kéra takulakun ye
Dinyè kéra falabòrògò ye
A kéra tigaforo ye
Biri yòrò banna
Dogò yòrò banna
Dinyè ye tigaforo ye
Tigaforo tè mògò biri yòrò ye
Hadamadenw ! aw dun ko cogo jumèn ?

Seware Mè kalo tile 20, san 1983
Mamadu KONARE Lakolikaramogò
Seware Lise la.

Tayiru Banbera maana

Daa na

"èe", a ko : "cakuru ni case",
 "wa", a ko :
 "ni kònò ye a' dan,
 a' ta fila ni cè tigè."
 bamananw ko : - "an b'a kè cogo dì ?"
 u ye nyögòn filè (karamògò, n ka i nyininka),
 u ye bamananya hidaya kalan a kan (n ka i nyininka)
 an b'a fò o ma k'a fò "moriw ka hidaya".
 o hidaya ye mun ye ?
 o ye aladeli ye.
 u sòròla ka laban nin ka u ka boliba kumbaw dèli.
 boli kumbaw dèlilen,
 u sòròla ka laban ka u tègè yankan san fè tan.
 kònò kèra, i n'a fò, u ye mugu de ci a la,
 ka a kun fila nin kali,
 ka na bin kurun kònò.
 a ko : - "a' ye a kòtugunyèsì bò,"
 u ye kònò kòtugunyèsì bò.
 a ko : - "a' ye gènyè kèmè tigè kònò kò la."
 u ye gènyè kèmè tigè kònò kò la.
 a ko : - "a' ye a bila."
 kònò sòròla ka laban,
 a bilalen o la,
 a panna minkè nin ye, a bayèlèmana,
 a ko : "shiya".
 a ko : "fanga, fanga,
 Jarafanga".
 anw ko : - "nín ko : fanga."
 o bè taa de, ko : "fanga, fanga",
 o ye o taakan de ye,
 anw ko o ma ko "Jarafanga."
 èe, Bitòn.

○
○ ○

n'i ye den kèlen ye k'a ba furubolomaw dòn,
 ba ma sòn.
 ni o tè, i ka dònfèn tè wo.
 ka e wolo i faso la (karamògò, n ka i nyininka)
 ka e mò i faso la,
 o tuma na (n ka i nyininka)
 e ba fasannen ma suutèminèn ta,
 ka o da a kun,
 ka taa a fa damajira,
 o tuma na (n ka i nyininka)
 ka se ka den wolo o la,
 e ka se ka i ba furuboloma dòn,
 nkalon don.

nka, n'i ye bataramusonin furu,
 musonin sen bilen,
 kogotamusonin,
 n'i ye o furu sa,
 o tuma na (n ka i nyininka),
 a bè sòròla ka laban ka yaala su ni tile,
 minèn kolonnin bè a kun,
 o tuma na, an ko o la sa,
 ni furu goyara ka ban,
 a kunkankòròfò ka ca,
 dòn o dòn, furuboloma na wele nin ka sigi.
 i mana taa i faso,
 dò n'a fò : - "cènin kakala o,
 fa b'i la wa ?"
 n ko e ba furuboloma ye kaarisa ye."
 o de b'a to, mògò b'a dòn kè.
 ni o tè, ka e wolo
 (karamògò faaramasi dunan, n ka i nyininka) i ba fè,
 so kelen min kònò,
 a ma suutèminèn da a kun,
 a ma taa (karamògò faaramasi dunan) kèlè la,
 o tuma na (n ka i nyininka), e yèrè ka taa a fè,
 fo e bè i faso kònò,
 da finyèman jumèn bè na a fò
 ko e ba furuboloma ye kaarisa ye ?
 n'i ye i den kòni kèlen ye ka a ba furuboloma dòn,
 ba ma sòn.
 o de kama, maninkaw ko :
 "denmusonin fara denkènin kan",
 ko : "o bée lajèrèlen bè i na bolo."
 "i na", o ye maninkakan ye,
 anw ko : "i ba",
 bée bè i ba de bolo.
 ○
 ○ ○

o kèra tuma min na (karamògò faaramasi dunan),
 a ko : - "Dantè."
 a ko : - "naamu."
 - "è", a ko : "babà ka bana juguyara sa."
 o dògòkun bè (karamògò),
 Monson ye o kumbèn tuma min,
 ni tabale sòròla ka laban nin ka gosi sa,
 - "è", a ko : "Dantè."
 a ko : - "naamu."
 a ko : - "o tuma na, baasi tè.

cogo fanga la

ne fa, a tile saba ji,
ni a jøra,
tile saba ji jølen kò, u bëna wolonwula jø;
wolonwula jølen kò sa (karamðgð, n ka i nyininka)
tile dèbè bë jø.
tile dèbè jølen,
n b'a fè, i ka Segu lamini dugutigi ni gatigi,
i ka u bëe lajèrèlen fara nyðgòn kan.
ne Daø (n ka i nyininka),
ko min bë n kðnð, n b'a fè nin ka a kè.

mutukali mugan filè.
o minè ka taa o di
Kaba-ka-jugu ni a ka jèdenw ma,
ko ne ko ka taa o di u ma,
ko u ka taa ba Nyèba ka so,
ko u ka dijji dðonin min,
ka dðlðji dðonin min,
ka kolokolo kunba dðonin min,
ko seli ba faga kana wulu faga sa,
kø sogo bëe lajèrèlen n'a kanubaga don.
ko ne b'a fè nin ka n fa ni n baw wele,
ka n dðgð ni n kðrðw wele
bulon wolonwula kðnð yan Segu.

Seguka bë k'a fò :
'Segu donda kelen ni bðda kelen' ;
o tuma na, n b'a fè nin ka n fa ni n baw wele,
n bë sigi fanga na.
ni n bë sigi fanga na (n ka i nyininka),
o tuma na,
ni n ka kan ka daliluw min di u ma,
n bëna o di u ma,
ko ne ka kalifaw don."

○
○ ○

jitigi ni mðgðtigi,
kèlètigi ni fèlètigi,
i k'a dðn, o këra tuma min na,
o tuma na, jelikè ko a ma, a ko :
- "o tè gasi ye",
a ko : "o tè baasi ye."
o ye mutukali mugan minè o la,
o y'i bin ka taa se
(karamðgð faaramasi dunan, n ka i nyininka),
ayiwa, Kaba-ka-jugu ma.

a ko Kaba-ka-jugu ma,
a ko : - "naamu",

"ayiwa", a ko : "ne cira i ma,"
a ko : "ci nin tè baasi ye",
a ko (n ka i nyininka),
- "jitigi ni mðgðtigi de ye n ci i ma,
kèlètigi ni fèlètigi de ye n ci i ma."
a ko : "mutukali mugan filè, i ka o minè,
i ka taa ba Nyèba ka so,
i ni i ka jøkulù,
a' ka taa di jalân dðonin min,
ka kolokolo kunba dðonin min,
nin k'a sðrð ka laban ka fðlðkð bò a' dusukun na,
a' ka a' dusukunkolo gèlèya.

o tuma na (n ka i nyininka),
a' makè den sigilen b'a kan
ko o tuma na (n ka i nyininka),
ko ni a fa tile dèbè ji jøra tuma o tuma,
ko a bë ka Segu lamini wele,
ka a dugutigi wele,
a b'a fè nin ka sigi a fa nò na fanga na.
o tuma na, ni Segukaw sðnna a la,
a' bë jè, nin ka kè nyðgðnbalimamðgð ye.
nka, ni Segukaw ma sðn a la sa,
o tuma na (n ka i nyininka),
bulon kun ni bulon da,
jeleninkalaw ðe bë aw bolo,
a' bë nyðgðn kunbèn cèkðrðbaw la,
a' bë tila kun ci, nñ ka tila da fara.
ni a' sera ka fèn o fèn kun ci,
a julakulusi,
a kannaduloki,
sennasabara,
kunnabanfula,
o ye aw ta ye."

- "èe", olu ko : "n kðrð Kaba-ka-jugu,
èhè, a mana kè, ...
nka, nin ye daamu dabðlen ye sa dèrè.
cè o, ne yèrè kannaduloki dðgðyañen bë dðgðya min na..
sini, an sigilen, bamanan bannen
jitigi ni mðgðtigi den la,
ko u tè kè a fè,
èe, nka, a na kè, i n'a fò, an tè nin cogo nin na dè.
muso o muso de, ni e ko ko e ye nyèntannci ye,
ko è cè tè taa jamako ju la,
ko ni i tè ka kannaduloki w k'u jè,
o bëe tora a la o don.
bamananw bëna nyini,
dulokijènintigi, dulokijènintigi sa wo."

(a tò bë bò kibaru nataw kðnð)

balikukan

ka bò Tilelaji

ne nisñdiyalen bè nin lètèrè in ci aw ma, ka kunnafoni kérènkérènn nyini aw fè kalan ko kan.

an fè yan, kalan wale dama dòw dabilalen bè, n'o ye karamögò kalan ye, ani kiimèli :

fòlò: san kònò kalan baara nyèbla fòlòfòlò ye balikukan nyémögò ni balikukan karamögòw ka nyögònye ye kalan kan, ka kunnafoni di nyögòn ma kalan taasiraw kan.

filan : balikukan nyémögò ka kan ka yaala, ka bò kalansow kònò, ka karamögò ni kalandenw ka baara kétaw jateminè, ka kunnafoni di u ka baaraw kan.

anw bilalen bè ten, an tè balikukan nyémögò ye, an tè kalan baara minènw sòrò. o kèlen bè ka kalan ko gèlèya an bolo kosèbè.

kalan ka di mògò caman ye, a bè gèlèya caman bò duguw kònò. an bè balikukan nyémögòw fo, k'u walenyumandòn. hali bi, an b'a fè u k'an dèmè, k'an bila sira nyuman kan.

Famusa Kanè

ka bò Murugula

Murugula ye dugu ye, min cèsirilen bè balikukan na, ka taa a se kibaru kalan ma.

a fòlò : kabini balikukan daminè tuma Murugula, ka taa se bi ma, sanga ni waati bée, an cèsirilen bè balikukan fè, walasa an bè se ka kalanbaliya kèle. an y'o kèle, bawo an bè an ka baara bée nyènabò an yèrè ye.

a filan : an ye tòliden 40 san, ka kalanso jò k'a nyè, k'a d'a kan, an ye balikukan nafa dòn : Murugula bè balikukan nafa fò dugu wèrè de ye, dugu wèrè tè se ka balikukan nafa fò Murugula ye.

a sabanan : an bè an ka tigaw feere an yèrè ye, ani ka lènpo ko nyènabò : ni lènpo sara waati sera, kumandan bè lènpo sara sèbèn di dugutigi ma, dugutigi bè a seerew wele, ani dutigiw ni balikukan den bée, k'a fò u ye ko lènpo sara sèben nana. balikukan denw bè du-

tigi kèlen kèlen bée ka lènpo da fo u ye, ka dògò da, n'o sera, balikukan denw bè bée ka lènpo minè. n'a wari dafara, a bè di dugutigi ma, dugutigi bè balikukan kuntili wele, ka lènpo dafalen di a ma, o bè taa wari in dì kumandan ma, kumandan bè lènpo dan, a ni balikukan denw ta bè bén nyögòn ma.

a naaninan : juma o juma, an bè niwakini dì an ka denmisènw ma, walasa k'u kisi summa ma ani bana misèn caman wèrèw ma. mògò dògòtòrò ani bagan dògòtòrò bè an ka balikukan denw na.

a duurunan : nyinan zanwuye kalo tile 22, kò min bè Murugula ni kòron cè, o bilili daminèna o don. a bè ban yanni feburuye kalo tile 28 cè. Murugula ni o cè ye mètèrè 250 nyögòn ye.

nin baaraw sababu ye cèsiri ye, Murugula ye cèsiri min kè balikukan ni kibaru kalan fè : kalo o kalo, Murugula balikukan denw bè kibaru bakuruba san k'a kalan.

Musa Numukèba Kulubali

san o san "n teri ye mògò ye" ...

Famusa Kanè ye kuma o kuma fò a ka lètèrè kònò, o bée kèra tinyè ye. bawo, Tilelaji ye dugu ye, min bè Kolokani fè, balikukan tun bè kè yen tiga sènè baara da hukumu de kònò. nka, kabini san saba nyögòn, wari min tun bè bò Mali kò kan ka n'a di tiga sènè baarada ma balikukan waleyali kama, o wari ma se ka sòrò tugun. o de kèra sababu ye ka ko caman tinyè : balikukan nyémögò caman ka sara tè se ka di bilen, bolifèn tè u bolo tugun ka taa bò balikukan sowa la, balikukan karamögòw ka nyögònye tè se ka kè, kalan kè minènw tè sòrò k'a di balikukan denw ma.

kabini balikukan daminèna Mali kònò, fo k'a se bi ma, o nyögòn gèlèyaw delila ka kè Mali yòrò caman na, k'a sababu kè balikukan musakaw wari sòròbaliya ye. Malidén ka ca cogo min na, an bée b'a dòn ko Mali

gofèrènaman tè se ka jò ni u kalan musaka bée ye, fo ka wari nyini Mali kò kan mògò nyumanw fè. nka, o fana nana ni gèlèyaba dò ye : wari bè sòrò tuma min na ka bò Mali kò kan, balikukan bè kè ka nyè ; n'o wari dèsera tuma min na, balikukan bè dabila. o tuma na sa, a bè kè, i n'a fò, balikukan nyèli n'a tinyèli sirilen bè Mali kò kan mògòw sago de la.

bamanan ko : "san o san 'n teri ye mògò ye'.. i yèrè ka dò kè sa". n'i y'i miiri o kuma kòròma in na, i b'a dòn k'a fò ko balikukan daminèna Mali kònò ni dèmèni min ye, a tè se ka sira jan sòrò ka to o dèmèni kèlen bolo kudayi : sira kura de ka kan ka nyini, min bène kè sababu ye, balikukan bè kè Mali kònò Mali denw yèrè sago la.

kibaruya

sira kura

o sira kura jiralen filè an na Murugulakaw fè. Murugula bè Kita de fè, balikukalan tun bè kè yen tiga sènè baarada hukumu de kònò. gèlèya minnu ye tiga sènè baarada yòrò tòw sòrò balikukalan ko la, o gèlèyaw. ye Murugula fana sòrò : karamògò kalan dabilara yen, kimmeli fana dabilara, nyogonye tè kè tugun balikukalan nyèmògòw ni karamògòw cè, kalan kè minènw tè di Murugula balikukalandenw ma, balikukalan nyèmògòtè na bò u la bilen. nka, o gèlèya n'a ta bée, o si ma balikukalan tinyè Murugulakaw bolo : k'a ta balikukalan ni kibaru kalan na, ka taa a bila lènpo jate ko ni kènèya sabatili ko la, u yèrè bè o baara bée nyènabò u yèrèw ye.

o la sa, o sira kura in ye jumèn ye ?

o sira kura in tè dò wèrè ye, i ka to' ka kalanbaliya kèle, hali ni mògò wèrè ma sòrò k'i dèmè o la.

i komin yòrò bée tè kelen ye, kalanbaliya kèle. cogo bè se ka caya. o cogo dòw filè nin ye :

mògò kelen kalan

i yèrè sigilen filè ka kibaru in kalan, i terikè kalanbali sigilen bè i kérè fè. hali ni kalan tè kè tugun aw ka dugu balikukalanso la, mun b'i bali k'i terikè dege kalan ni sèbènni ni jate la ?

o gèlèya yòrò bée ye, i k'i jija ka balikukalan gafew sòrò, n'o ye "kalanjè ni sèbènni" ni "jate" ye. hali ni kura ma se ka sòrò balikukalan nyèmògò fè, kòròlen bè se k'a nyè.

damanankan

jate

0 1 2

3 4 5 6

7 8 9

o gafe ninnu dilannen bè cogo min na, n'i y'o nyèfò i terikè ye, a ka ca a la, a yèrè bëna se ka dò kalan a la. n'a dësèra yòrò min na, i b'o yòrò kalan cogo jira a la, k'a to a yèrè ma, a ka taa nyè fè. kaye ni biki mana sòrò, i b'a dèmè sè-

bènni kè cogo fana la.

n'i terikè y'i sèbè don o la, hali san kelen tè dafa, a bëna se kalanjè ni sèbènni ni jate bée la.

mògò dun kana jòn kalanbaliya kèle cogo in na kònfafaba tè mògò

balikukalan kibaruya

kelen kalan na, halì n'i terikè ye san kelen kè ka se kalan na, aw mògò fila bëna se ka mògò fila wèrè kalan san wèrè o cogo kelen na, k'a kè mògò kalannen naani ye. o mògò naani mana mògò naani wèrè kalan, o bë kè mògò segin ye. n'o tora ten, san tan bë dafa tuma o tuma, mògò

kalannen bë caya ni mògò baa kelen ye.

kalanso kònò kalan

ni balikukalanso dayèlèlen bë aw ka dugu kònò, ni cèsiri kèra ka ba-

likukalan gafew sòrò, ani biki ni kayew, a tò si man kan ka kè kònò-nafili ko ye. kalan bë se ka kè, halì ni nyögönye ma kè balikukalan karamögò ni balikukalan nyémögò cè. ni kiimèli ma kè a kè cogo kòrò la, o t'a bali aw yèrè k'a dòn k'a jèya ni kalan nyèna, walima a ma nyè.

bamanankan

kalanjè ni sèbènni

n'aw bènna a kan k'a fò ko balikukalan ka kè tilé fè, taji ko tèna kalan tinyè, kalan musakaw fana bë dögöya aw bolo.

mògò kalannenw jòyòrò

ni mògò kalannen dama dò sòròla dugu kònò, cèsiri bë kè walasa o mògò kalannenw k'u jòyòrò fa dugu nyètaa la.

aw bë mògò dòw bila ka taa dò-gòtòrò sègèrè, k'a nyini a fè, a k'u dege dögòtòròya la, yaasa o mògòw ka se k'u bara mògòw furakè.

o cogo kelen na, dòw bë dege bagan furakè cogo la, dòw bë dege wolo sèbèn ni saya sèbèn dilan cogo la, dòw bë dege dugutòn ko nyènaboli la, an'a nyögönnna caman.

ni mògò min ye kibaru kalan kalo o kalo, i bë kunnafoni caman sòrò konyè ninnu bée lajèlen kan. o la sa, mògò kan'i sigi k'a fò ko kibaru tè se i bara tugun ; i bë wuli ka taa a nyini balikukalan nyémögò fè.

•
•

Mali nyémögòw delila k'a fò k'a jèya ko Mali lasabatili bë Malidenw yèrè de bolo. o tuma, k'a fò ko : "an sigilen bë k'an dèmèbaga makònò", o nyögòn kuma bënnen tè Maliden si da. kabini bi ma se, a bë fò ko dèmè o dèmè, yèrè dèmè de nyögòn tè.